

Nr 42

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket.

Genom en den 3 mars 1961 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 89, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet för inrikesärenden föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

angående ändring i lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket

Härigenom förordnas, att 12 § lagen den 6 juni 1925 om polisväsendet i riket skall upphöra att gälla samt att 2 §, 7 § 1 mom., 8 §, 11 §, 13 § 2 mom., 15 § 1 och 2 mom., 17 § och 20 § samma lag¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

2 §.

I polisdistrikt skola polismän finnas anställda i den omfattning, som erfordras för polisverksamhetens ombesörjande inom distriktet.

(Föreslagen lydelse)

2 §.

I polisdistrikt skola polismän finnas anställda i den omfattning, som erfordras för polisverksamhetens ombesörjande inom distriktet. *Efter Konungens förordnande skall därjämte i vissa polisdistrikt anställas polispersonal för att tillgodose rekryteringsbehovet i de polisdistrikt, Konungen bestämmer.*

Viss polisman — — — — — andra stycke.

Erfordras å — — — — — ordningsmän tillsättas.

7 §.

1. Jämväl annan — — — — — understödd polisskola.

7 §.

Rekryteringspersonal som avses i 2 § första stycket må användas för

¹ Senaste lydelse av 2 §, 7 § 1 mom., 11 § 2—5 mom., 15 § 2 mom. och 20 §, se SFS 1953: 442, av 8 §, se SFS 1955: 266, av 11 § 1 mom. och 13 § 2 mom., se SFS 1954: 223, av 12 § 2 mom., se SFS 1945: 763, och av 15 § 1 mom., se SFS 1932: 447.

(Nuvarande lydelse)

Uppkommer i visst fall särskilt behov av tillfällig polisförstärkning och kan detta behov icke utan synnerlig olägenhet tillgodoses på annat sätt, äger länsstyrelsen förordna, att även annan befattningshavare vid polisväsendet än som avses i första stycket må inom länet användas för polisverksamhet utom det område, för vilket han är anställd. Då utomordentliga omständigheter därtill föranleda, äger Konungen förordna att befattningshavare som nyss sagts jämväl eljest må användas för polisverksamhet utom anställningsområdet.

8 §.

Det åligger — — — — — skäligt familjeunderstöd.

Polisdistrikt åligger — — — — — av statsverket.

För särskilda — — — — — draga försorg.

Har landsting — — — — — å landstinget.

Det åligger annat polisdistrikt än sådant, varom i 1 § 1 mom. tredje stycket förmåles, att deltaga i kostnader för arvoden till elever vid statens polisskola enligt de grunder, som av Konungen fastställas.

Angående polisdistrikts — — — — — i 15 §.

11 §.

1. I polisdistrikt, som helt eller delvis består av stad, tillkommer det länsstyrelsen att tillsätta ordinarie och extra ordinarie befattningshavare vid polisväsendet samt att i fall, då sådant enligt gällande bestämmelser må ske, från tjänsten på grund av visad olämplighet skilja dylika

(Föreslagen lydelse)

polisverksamhet utanför de polisdistrikt, för vilka den är anställd.

Uppkommer i visst fall särskilt behov av tillfällig polisförstärkning och kan detta behov icke utan synnerlig olägenhet tillgodoses på annat sätt, äger länsstyrelsen förordna, att även annan befattningshavare vid polisväsendet än som avses i första och andra styckena må inom länet användas för polisverksamhet utom det område, för vilket han är anställd. Då utomordentliga omständigheter därtill föranleda, äger Konungen förordna att befattningshavare som nyss sagts jämväl eljest må användas för polisverksamhet utom anställningsområdet.

8 §.

Det åligger polisdistrikt att enligt de grunder Konungen fastställer deltaga i kostnader för avlöning och övriga kostnader som åsamkas polisdistrikt i samband med utbildning av rekryteringspersonal, som avses i 2 § första stycket.

Polisdistrikt åligger — — — — — av statsverket.

För särskilda — — — — — draga försorg.

Har landsting — — — — — å landstinget.

Det åligger polisdistrikt att enligt de grunder Konungen fastställer deltaga i kostnader för avlöning och övriga kostnader som åsamkas polisdistrikt i samband med utbildning av rekryteringspersonal, som avses i 2 § första stycket.

Angående polisdistrikts — — — — — i 15 §.

11 §.

1. Det tillkommer länsstyrelsen att tillsätta ordinarie och extra ordinarie befattningshavare vid polisväsendet ävensom att meddela förordnande att uppehålla ordinarie eller extra ordinarie befattning eller bestrida med sådan befattning förenade göromål i de fall, då tjänstgöringen

(Nuvarande lydelse)

befattningshavare eller annan befattningshavare, som varit anställd vid polisväsendet i minst två år i följd.

2. Befogenhet att i polisdistrikt, som i 1 mom. sägs, tillsätta och entlediga befattningshavare i andra än där avsedda fall så ock att, där så erfordras, bestämma den ort, där befattningshavare skall vara bosatt tillkommer vederbörande polischef.

3. Då i polisdistrikt, vilket ej omfattar stad eller köping eller del därav, skall tillsättas innehavare av polismansbefattning, som icke är befälstjänst (fjärdingsmansbefattning), har landsfiskalen att avgiva yttrande angående de sökande med uttryckligt angivande beträffande varje sökande, huruvida landsfiskalen anser honom fullt lämplig för befattningen eller icke. Därefter skall i polisdistrikt, som består av en kommun eller del av sådan, kommunen förrätta val av sådan polisman. Den sålunda valde skall av länsstyrelsen förordnas till innehavare av befattningen, där icke särskilda skäl annat föranleda. Består polisdistrikt av mer än en kommun och har för polisverksamhetens upprätthållande bildats kommunalförbund, tillkommer valrätt, som nyss sagts, förbundets direktion. Har kommunalförbund icke bildats, skola samtliga till polisdistriktet hörande kommuner

(Föreslagen lydelse)

kan förutses vara minst sex månader i följd, samt att, då det enligt gällande bestämmelser må ske, från tjänsten eller förordnandet på grund av visad olämplighet skilja dylika befattningshavare.

2. Befogenhet att i andra fall än som avses i 1 mom. tillsätta och entlediga befattningshavare samt meddela förordnande att uppehålla befattning eller bestrida göromål så ock att, då så erfordras, bestämma den ort där befattningshavare skall vara bosatt tillkommer polischefen eller, i den mån Konungen medgivit det, annan högre befattningshavare inom polisväsendet.

3. Rekryteringspersonal som avses i 2 § första stycket antages och entledigas av landsfogden eller, i stad som är undantagen från området för landsfogdens polisverksamhet, polismästaren.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

var för sig företaga val. Enas kommunerna om valet, skall vad ovan stadgats om val i polisdistrikt, som består av en kommun, äga tillämpning. Falla kommunernas val å olika personer, skall en av de av kommunerna valde av länsstyrelsen förordnas till innehavare av befattningen, där icke särskilda skäl annat föranleda.

4. Med den inskränkning, som följer av stadgandet i 3 mom., utövas i andra polisdistrikt än dem som avses i 1 mom. de i 1 och 2 mom. nämnda befogenheterna av länsstyrelsen. Befogenheten att tillsätta och entlediga vikarie för befattningshavare skall dock tillkomma polischefen.

5. Vad i denna paragraf stadgats om befattningshavare vid polisväsendet skall icke äga tillämpning å de vid polisväsendet anställda statstjänstemännen, polismästare, andra ledamöter av poliskammare, polisdomare, polisintendenter, stadsfiskaler, polisassessorer, polissekreterare eller polisnotarier.

13 §.

2. Innan annan ordinarie eller extra ordinarie befattningshavare än sådan som avses i 11 § 3 mom. tillsättes, skall, efter det polischefen yttrat sig angående de sökande, tillfälle att avgiva yttrande hava beretts polisenämnd, där sådan finnes, och eljest vederbörande drättselkammare, kommunalnämnd eller kommunalförbundsdirektion.

15 §.

1. Polisdistrikts kostnader — — — — — av statsmedel.

4. Vad i denna paragraf stadgats om befattningshavare vid polisväsendet skall icke äga tillämpning beträffande tillsättning och entledigande av de vid polisväsendet anställda statstjänstemännen, polismästare, andra ledamöter av poliskammare, polisdomare, polisintendenter, stadsfiskaler, polisassessorer, polissekreterare eller polisnotarier.

13 §.

2. Innan ordinarie eller extra ordinarie befattningshavare tillsättes eller förordnande som avses i 11 § 1 mom. meddelas, skall, efter det polischefen yttrat sig angående de sökande, tillfälle att avgiva yttrande hava beretts polisenämnd, där sådan finnes, och eljest vederbörande drättselkammare, kommunalnämnd eller kommunalförbundsstyrelse.

15 §.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Stad, som — — — — — av statsmedel.

Kostnaden för poliskollegiernas verksamhet bestrides av statsmedel.

2. Till kostnaden — — — — — av kostnaden.

Efter motsvarande — — — — — — åsamkats honom.

Till kostnaden för avlöning av den, som i polisdistrikt, varom i 1 § 1 mom. tredje stycket förmåles, innehar eller uppehåller icke ordinarie befattning, bidrager statsverket med en femtedel.

Till kostnaden för avlöning av den, som i polisdistrikt, varom i 1 § 1 mom. tredje stycket förmåles, innehar eller uppehåller icke ordinarie befattning, samt till sådant polisdistrikts andel jämligt 8 § femte stycket i kostnader för avlöning av rekryteringspersonal bidrager statsverket med en femtedel.

17 §.

Konungen äger meddela närmare bestämmelser angående

- 1) chefskapet över polispersonal;
- 2) polisskola;
- 3) tillsättning och entledigande av befattningshavare vid polisväsendet;
- 4) polispersonalens tjänstedräkt, tjänstetecken och beväpning;
- 5) befattningshavares skyldigheter;
- 6) befattningshavares disciplinära bestraffning;
- 7) poliskollegiums tjänstgöring och förfarandet inför poliskollegium; samt
- 8) utbetalning av statsbidrag till polisdistrikt och landsting.

20 §.

Klagan över — — — — — är bestämd.

Klagan över beslut, som enligt denna lag meddelas av länsstyrelse eller poliskollegium, må föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement i den ordning, som nyss sagts.

17 §.

Konungen äger meddela närmare bestämmelser angående

- 1) chefskapet över polispersonal;
- 2) polisskola;
- 3) tillsättning och entledigande av befattningshavare vid polisväsendet;
- 4) polispersonalens tjänstedräkt, tjänstetecken och beväpning;
- 5) befattningshavares skyldigheter;
- 6) befattningshavares disciplinära bestraffning; samt
- 7) utbetalning av statsbidrag till polisdistrikt och landsting.

20 §.

Klagan över beslut, som enligt denna lag meddelas av länsstyrelse, må föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement i den ordning, som nyss sagts.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1962.

Har före lagens ikraftträdande kungörelse utfärdats om ledig polismanstjänst eller om förordnande att uppehålla polismanstjänst eller att bestrida därmed förenade göromål eller har fråga väckts om entledigande av befattningshavare som avses i lagen, skola hittills gällande bestämmelser alltjämt äga tillämpning å tillsättningen, förordnandet eller entledigandet.

Ärenden rörande disciplinär bestraffning, vilka hänskjutits till poliskollegium före lagens ikraftträdande, skola behandlas enligt äldre lag. Tjänstgöringstiden för dem, som den 31 december 1961 äro ledamöter och suppleanter i poliskollegium, skall utlöpa när samtliga av kollegiet handlagda ärenden slutligt avgjorts.

Inledning

Utvecklingen på samhällslivets olika områden under senare tid har ställt polisväsendet och dess befattningshavare inför nya uppgifter och problem av skiftande beskaffenhet. I anslutning härtill har behovet av polisverksamhetens effektivisering och därför erforderliga åtgärder av organisatorisk och annan art kommit till uttryck i ett livligt reformarbete. Sålunda har möjligheter skapats för en mera ändamålsenlig polisdistriktsindelning, polis-skoleväsendet har byggts ut och polisutbildningen förbättrats, polispersonalens löne- och anställningsvillkor har reglerats och polisens personella och tekniska resurser har förstärkts. Betydelsefulla reformfrågor befinner sig på utredningsstadiet. Härvid är i första hand att nämna frågan om polisväsendets förstatligande, som utredes av 1957 års polisutredning. Polisverksamhetsutredningen har i ett nyligen avgivet betänkande (stencil,

september 1960) lagt fram förslag angående förbättrad grundläggande utbildning av polispersonal och polisrekrytering.

Nämnda reformer och utredningar har främst syftat till att ernå en rationell organisation av polisväsendet och stärka polisens resurser för att den skall kunna fullgöra sina uppgifter. Efter hand har det emellertid visat sig nödvändigt att ägna uppmärksamhet också åt polispersonalens speciella arbetsvillkor och den inre sidan av polisarbetet. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 april 1958 tillkallades därför särskilda sakkunniga för att verkställa utredning rörande arbetsförhållanden och arbetsvillkor inom polisorganisationen jämte därmed sammanhängande spörsmål. Utredningen hade som främsta uppgift att söka klarlägga de för arbetstrivseln inom polisväsendet bestämmande faktorerna samt att lägga fram förslag till åtgärder som kunde vara ägnade att avhjälpa förefintliga brister och befordra bättre förhållanden inom polisens verksamhetsområde. De sakkunniga¹ — 1958 års utredning angående arbetsförhållandena vid polisväsendet, i fortsättningen kallad trivselutredningen — har den 8 mars 1960 avlämnat betänkande i ämnet (stencilerat). Utredningen har funnit att nuvarande arbetsförhållanden inom polisväsendet inte kan betecknas såsom otillfredsställande rent allmänt sett men att det på sina håll föreligger brister som förorsakat irritation och missnöje. Det har inte varit möjligt för utredningen att urskilja någon viss faktor såsom speciellt avgörande för goda inre förhållanden inom polisväsendet överhuvudtaget. Förbättringar av de materiella förmånerna, skapande av normer för samarbete och information, reformer i fråga om utbildning och befordringsmöjligheter m. m. har självfallet ansetts spela en betydande roll. Det mest väsentliga för tillfredsställelsen och trivseln i arbetet torde dock enligt utredningens uppfattning vara i vad mån de i arbetet engagerade individerna själva besjålas av en önskan att samverka kring syftet att nå så goda och lugna arbetsförhållanden som möjligt. Utredningen har därför i första hand sökt belysa vad som kan anses utgöra fundamentala förutsättningar för dylika förhållanden. Beträffande de omständigheter som befunnits särskilt betydelsefulla för en förbättring av de inre förhållandena inom polisväsendet har utredningen fört fram vissa synpunkter och förslag. Bl. a. må nämnas förslag till ändring i vissa hänseenden av utbildningskurserna vid statens polisskola, tjänstgöringsplanering för att motverka enformigheten vid bevakningstjänst, reglering av arbetstiden, bättre arbetslokaler och utrustning, utbyggd samrådsverksamhet och intern personalinformation, avskaffande av vissa kommuners rätt att välja polismän och införande av ett enhetligt tjänstetillsättningsförfarande samt ändrade bestämmelser om den disciplinära bestraffningsrätten. I allmänhet föranleder ett godtagande av förslagen inga åtgärder, som kräver riksdagens

¹ Förre landshövdingen Ruben Wagnsson, ordförande, civilingenjören Bo Ekelund och folkskoleinspektören rektorn Gösta Vestlund.

medverkan. För att genomföra förslagen angående tjänstetillsättningen och den disciplinära bestraffningsrätten måste dock ändringar vidtagas i lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket (polislagen).

Över trivselutredningens förslag har efter remiss yttranden avgivits av överståthållarämbetet och länsstyrelserna i samtliga län. Överståthållarämbetet har bifogat yttranden från Stockholms rätts- och polisdirektion, polismästaren i Stockholm, Stockholms poliskommissariesällskap, Stockholms överkonstapelsförening, Stockholms kriminalpolisförening, Stockholms poliskonstapelsförening och Kamraterna, förening för Stockholms polismän. Vid länsstyrelsernas remissvar har fogats särskilda yttranden från samtliga landsfogdar utom landsfogdarna i Uppsala, Jönköpings, Kalmar, Malmöhus, Värmlands, Jämtlands och Västerbottens län. Vid länsstyrelsernas yttranden har även fogats yttranden från ett antal poliskammare och polismästare, stadsfiskaler, landsfiskaler och länsavdelningar av föreningen Sveriges landsfiskaler ävensom från fyra poliskommissarier, två kriminalkommissarier och en ordförande i poliskollegium samt från polisföreningen Kamraterna i Västerås. Vidare har yttranden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, statspolisintendenten, statens polisskola, polisväsendets organisationsnämnd, polisverksamhetsutredningen, 1957 års polisutredning, föreningen Sveriges landsfogdar, föreningen Sveriges polismästare, föreningen Sveriges stadsfiskaler, föreningen Sveriges landsfiskaler, svenska polisförbundet, riksförbundet Sveriges polismän, tjänstemännens centralorganisation, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund och Sveriges juristförbund.

I proposition nr 88 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit åtgärder för förbättring av rekryteringen till polisväsendet m. m. Förslaget, som grundar sig på polisverksamhetsutredningens tidigare nämnda betänkande och i huvudsak innebär en centralisering länsvis av aspirantutbildningen, har numera antagits av riksdagen och föranleder vissa ändringar i polislagen.

Av trivselutredningen väckta förslag

För de av trivselutredningen väckta förslagen samt över förslagen avgivna remissyttranden lämnas i propositionen å s. 10—19 en redogörelse, var till utskottet får hänvisa.

Departementschefen

I propositionen anför föredragande departementschefen, statsrådet Johansson, bl. a. följande:

»Vissa företeelser under senare år synes tyda på att det i synnerhet bland polispersonalen i de större städerna finnes en brist på trivsel och tillfredsställelse i arbetet. Detta förhållande torde inte undgå att menligt inverka

på tjänsteutövningen och rekryteringen, något som givetvis i sin tur återverkar på samhällets förmåga att upprätthålla allmän ordning och säkerhet och därmed den enskilde medborgarens möjligheter att få hjälp och skydd från polisens sida. Jag anser det därför vara av största vikt att alla rimliga åtgärder vidtages som är ägnade att befordra goda och lugna arbetsförhållanden inom polisens verksamhetsområde. De förslag som i detta syfte lagts fram av den s. k. trivselutredningen hänför sig till skilda förhållanden som bedömts vara av betydelse från trivselsynpunkt. På två punkter har utredningen väckt fråga om ändringar i polislagen. Det gäller förfarandet vid tillsättning av polismän och den disciplinära bestraffningen av polisväsendets befattningshavare. I förevarande sammanhang kommer jag att uppehålla mig endast vid dessa frågor.

Beträffande polispersonalens tillsättning råder skillnad mellan stad och landsbygd. Skillnaden är historiskt betingad. På landet har sedan gammalt fjärdingsman valts av menigheten medan polismän i städerna utsetts i annan ordning. Dessa förhållanden återspeglas i gällande polislag enligt vilken polismanstjänst, som inte är befälstjänst, på landsbygden tillsättes genom val av kommunalfullmäktige eller, då kommunalförbund bildats för polisiär samverkan, av förbundsfullmäktige. Övriga tjänster tillsättes i dessa distrikt liksom i stadsdistrikten av länsstyrelsen eller av polischefen, vilken även äger förordna vikarier. Efter den 1953 genomförda ändringen av bestämmelserna om indelningen i polisdistrikt har gemensamma polisdistrikt uppkommit, som omfattar stad, köping och landskommun i olika kombinationer. Med hänsyn härtill har jämväl bestämmelserna i 11 § polislagen om tillsättning av polispersonal jämkats något. Reglerna för stad skall sålunda gälla för hela polisdistriktet även om distriktet blott delvis består av stad. Består polisdistrikt helt eller delvis av köping, tillsättes liksom i stadsdistrikten all personal utan att kommunen har något avgörande inflytande på tillsättningen. Bestämmelserna om valförfarande i tillsättningsärenden avser alltså numera endast rena landsbygdskommuner.

Frågan om införande av ett enhetligt tjänstetillsättningsförfarande inom polisväsendet har tidigare varit föremål för överväganden. Redan vid polislagens tillkomst framlades förslag i sådan riktning, varvid man tänkte sig att avskaffa den kommunala valrätten i tillsättningsärenden. Förslag härom förelades riksdagen, som emellertid ansåg valsystemet böra bibehållas i fråga om utseende av fjärdingsman. Bakgrunden till detta ställningstagande torde ha varit att polisgöromålen ofta nog inte gav fjärdingsmännen full sysselsättning. Dessa befattningar innehades därför i många fall som en bisyssla vid sidan av annan verksamhet. Läget är i detta avseende ett annat särskilt efter kommunindelningsreformen och 1953 års lagstiftning rörande indelningen i polisdistrikt. Distrikten är nu merendels av den omfattning att varje distrikt bereder sysselsättning åt ett flertal polismän. En fortsatt

utveckling i denna riktning torde vara att förvänta. Det blir alltså för landskommunerna inte längre fråga om val till en befattning, i mycket påminnande om en förtroendesyssla, utan om befordran av en tjänsteman inom polismanskarriären.

Trivselutredningen föreslår i sitt betänkande att kommunernas här berörda valrätt avskaffas, vilket förslag vinner allmänt gillande av remissinstanserna.

Som jag nyss anfört torde de historiska skäl som tidigare talat för bibehållande av landskommunernas rätt att välja polismän numera näppeligen vara bärkraftiga. Det är enligt min mening också förståeligt att — som utredningen anfört — viss olust yppats inom personalkåren i fråga om valförfarandet, sedan polismanstillsättningarna även i landskommunerna fått karaktären av befordran inom en på det hela taget enhetlig polismanskarriär. Därtill kommer att avskaffande av valförfarandet i landskommunerna såsom utredningen framhållit öppnar vägen för anordnande av ett enhetligt tjänstetillsättningsförfarande för polisväsendet i dess helhet.

Jag kan inte dela den uppfattning, som kommit till uttryck i statskontorets yttrande, att avgörandet av förevarande fråga bör anstå till dess 1957 års polisutredning framlagt resultatet av sitt arbete. Nämnda utredning har till huvuduppgift att utreda frågan om polisväsendets förstatligande. Ett avskaffande redan nu av valförfarandet anser jag inte kunna medföra några olägenheter för den händelse huvudmannaskapet för polisen i framtiden kommer att övertagas av staten. Inte heller synes erfarenheterna från andra kommuner än rena landsbygdskommuner tala för att de senare, såsom en remissinstans befarat, kommer att tappa intresset för polisverksamheten om de inte längre får välja befattningshavare inom polisen.

Jag ansluter mig alltså till utredningens förslag och den allmänna meningen bland remissinstanserna att den kommunala valrätten vid tillsättning av polismän bör avskaffas.

Vad härefter angår rätten att tillsätta polismanstjänster i övrigt har enligt nuvarande ordning länsstyrelsen denna befogenhet beträffande ordinarie och extra ordinarie polismanstjänster i stadsdistrikten, befälstjänsterna i de rena landsbygdsdistrikten och alla tjänster i övriga distrikt. Andra än nyssnämnda tjänster i stadsdistrikten ävensom vikarier i samtliga distrikt tillsättes av vederbörande polischef. Som torde framgå av vad jag redan anfört anser jag i likhet med utredningen att det är lämpligt att ett enhetligt tillsättningsförfarande nu anordnas för polisväsendets befattningshavare. Det torde härvid ligga närmast till hands att överlämna åt länsstyrelsen såsom högsta polismyndighet i länet att tillsätta alla ordinarie och extra ordinarie polismanstjänster. Häremot har i ett par remissyttranden invänts att det borde kunna ankomma på polischefen att befordra polismän på extra ordinarie tjänster inom den reglerade befordringsgången, d. v. s. att antaga polisaspirant till extra ordinarie poliskonstapel. Som jag

senare skall beröra föreslår jag i annat sammanhang att såväl teoretisk som praktisk aspirantutbildning i fortsättningen skall ske centralt. Genomföres en dylik aspirantorganisation kommer rekryteringstjänsterna att försvinna i de flesta polisdistrikt. Antagande av polisaspirant till extra ordinarie poliskonstapel i ett distrikt kommer således i regel inte längre att innebära befordran av personal som redan har anställning i distriktet. Med hänsyn härtill synes tillsättning även i dessa fall böra ankomma på länsstyrelsen. Jag föreslår därför att länsstyrelsen får befogenheten att tillsätta alla ordinarie och extra ordinarie polismanstjänster i samtliga polisdistrikt.

Tillsättningen av befattningshavare på extra tjänster och arvodesbefattningar torde kunna ankomma på polischefen. Detta överensstämmer med utredningens av så gott som alla remissinstanser godtagna förslag. Givetvis är det endast tillsättningen av befattningshavaren som bör ingå i polischefens åligganden, däremot inte exempelvis beslut om att en tjänst skall inrättas eller att en polisman tillfälligt får anställas som personalförstärkning. Genomföres den föreslagna aspirantorganisationen torde antagning av polisaspiranter till central utbildning böra göras av den myndighet som prövar vederbörandes lämplighet för polisyrket, nämligen landsfogdarna respektive polismästarna i de städer som är undantagna från området för landsfogdes polisverksamhet.

Polischefen bör liksom hittills ha befogenhet att förordna polisman som innehar lönegradsplacerad tjänst att uppehålla annan tjänst — vikariatsförordnande — eller, efter vederbörligt bemyndigande, att bestrida göromål som eljest ankommer på polismän i högre lönegrad — förordnande att bestrida göromål. En annan ordning torde emellertid vara lämplig i fråga om dylika förordnanden som är förenade med rätt till vikariatslön. Detta är i regel fallet då förordnandet kan förutses komma att vara minst sex månader i följd. Vid sådant förordnande skall enligt 42 § polisreglementet samma förfarande tillämpas som är föreskrivet för tjänstens tillsättande. Innebörden härav är bl. a. att förordnandet skall kungöras på samma sätt som vid tjänstens tillsättande. Att dylikt förfarande skall tillämpas torde hänga samman med att förordnandet ofta får avgörande inverkan då vakant tjänst sedermera skall tillsättas. Jag förordar därför att befogenheten att meddela vikariatslöneförordnanden skall tillkomma länsstyrelsen.

Kommunernas inflytande vid tjänstetillsättningar inom polisväsendet bör, liksom nu är fallet i andra distrikt än rena landsbygdsdistrikt, ha formen av yttranderätt. Vederbörande kommun bör sålunda ha beretts tillfälle att yttra sig innan ordinarie eller extra ordinarie befattningshavare tillsättes. Vad jag förut uttalat angående vikariatslöneförordnanden synes mig leda till, att kommunerna bör få tillfälle att ge sin mening till känna också vid sådana förordnanden. Däremot torde någon kommunal yttranderätt inte böra komma i fråga då rekryteringsmyndigheten antager polisaspirant.

Vinnes på nu angivet sätt enhetlighet vid tillsättning av polismanstjäns-

ter synes enhetlighet även böra åstadkommas beträffande befogenheten att entlediga polismän. Jag kan i detta hänseende helt biträda trivselutredningens av remissinstanserna tillstyrkta förslag, som i huvudsak går ut på att tillsättningsmyndigheten skall äga entlediga den personal myndigheten tillsatt. Härvid finner jag i likhet med utredningen att länsstyrelsen dock inte bör betungas med andra ärenden rörande entledigande än sådana, där fråga är om entledigande på grund av visad olämplighet för tjänsten. Detta överensstämmer med gällande regler. Däremot synes den nuvarande bestämmelsen, att det ankommer på länsstyrelsen att på grund av visad olämplighet entlediga även den som varit anställd vid polisväsendet minst två år i följd, komma att sakna nämnvärd betydelse, sedan den föreslagna aspirantorganisationen genomförts.

För att polischeferna i de större städerna inte skall belastas med samtliga ärenden rörande tillsättning, vikariatsförordnanden och entlediganden, av vilka många är av rutinmässig art, anser jag det lämpligt att möjlighet gives Kungl. Maj:t att medge att dessa ärenden handläggas av annan högre befattningshavare inom polisväsendet.

Sammanfattningsvis föreslår jag alltså att länsstyrelsen skall äga tillsätta ordinarie och extra ordinarie befattningshavare vid polisväsendet och meddela vikariatslöneförordnanden samt, då det enligt gällande bestämmelser må ske, på grund av visad olämplighet för tjänsten eller förordnandet entlediga dessa befattningshavare. Polisaspirant skall antagas och entledigas av rekryteringsmyndigheten. Befogenheten att i övrigt tillsätta och entlediga befattningshavare och att förordna vikarie skall tillkomma polischefen eller efter Kungl. Maj:ts medgivande annan högre befattningshavare inom polisväsendet. Vederbörande kommunala organ skall beredas tillfälle att yttra sig i de fall då tillsättning sker eller förordnande meddelas av länsstyrelsen. I dessa fall skall polischefen liksom nu ha att yttra sig beträffande de sökandes lämplighet.

Inom statsförvaltningen är den disciplinära bestraffningsrätten över tjänstemännen i allmänhet överlämnad till närmast överordnade myndighet. Så är inte fallet inom polisväsendet, såvitt angår befattningshavare av högst kommissaries tjänstegrad. Polischefen äger visserligen ålägga disciplinstraff för mindre allvarliga förseelser. Han kan sålunda ålägga varning samt förlust av lön under högst sju dagar eller suspension under högst lika lång tid. I övrigt tillkommer emellertid den disciplinära bestraffningsrätten poliskollegium, som finnes i varje landstingskommun och varje stad som inte tillhör landstingskommun. Poliskollegium inrättades vid polislagens tillkomst på förslag av riksdagen. Det består av en av Kungl. Maj:t utsedd ordförande, som skall vara ordinarie domare, samt tre av landstinget eller stadsfullmäktige valda lekmän. Skälet för poliskollegiernas inrättande var bl. a. att polispersonalen ansågs ha en synnerligen vansklig ställning, som lätt utsatte den för klander och misstankar för fel-

aktigt förfarande. Den allmänna medborgerliga uppfattningen borde därför medverka vid bedömandet av disciplinmål för att avlägsna varje fruktan för godtycke och slapphet eller alltför stor stränghet. Som skäl åberopades även den omständigheten att inte blott oförstånd och oskicklighet i tjänsten utan även klandervärt leverne av polisman behandlas som tjänstefel. Poliskollegium kan ålägga varning, förlust av högst en månadslön eller suspension i högst tre månader samt i svåra fall döma till avsättning från tjänsten.

Numera har enligt vad utredningen framhåller en alltmer kritisk inställning till poliskollegierna vunnit insteg bland polispersonalen. Med anledning härav förordar utredningen att poliskollegierna avskaffas. Utredningens ställningstagande biträdades med endast ett par undantag av remissinstanserna.

Förfarandet inför poliskollegium påminner i mycket om domstolsförfarandet. Talan föres av distriktsåklagaren eller vederbörande statsåklagare, den polisman förfarandet avser äger anlita biträde och förhandlingen är offentlig. Även domstolsnämnden har sin motsvarighet inom kollegierna. I vissa hänseenden har poliskollegium dock mindre befogenheter än domstol. Sålunda äger kollegium inte höra personer under ed eller förordna om sinnesundersökning. Det saknar också möjlighet att med tvång inställa någon inför kollegiet. Avsaknaden av dessa möjligheter, särskilt att vittnesförhör under ed ej kan ske, torde vara ett uttryck för att förfarandet inför kollegiet avsetts skola vara mer summariskt än ett domstolsförfarande. En annan skillnad i förhållande till domstolarna ligger däri att de bestraffningsåtgärder som ådömes av kollegierna har karaktären av disciplinstraff.

Antalet disciplinärenden som hänskjutes till poliskollegium är mycket begränsat. Sålunda har, enligt de arbetsredogörelser poliskollegierna årligen sänder in till inrikesdepartementet, under de senaste fem åren handlagts i genomsnitt sammanlagt 15 mål om året vid landets 31 poliskollegier.

Som jag nyss nämnt saknar poliskollegium möjlighet att åvägabringa en fullständig utredning i de mål poliskollegium har att handlägga. Jag kan i viss mån förstå att detta förhållande kan leda till att den som ställes till svars inför poliskollegium för allvarligare förseelser måhända ibland får uppfattningen att målet till hans nackdel avgöres på ett ofullständigt material. Att nu ge poliskollegierna ökade möjligheter att föranstalta om och upptaga bevisning synes dock mindre lämpligt med hänsyn till att kollegierna därigenom skulle ges karaktären av specialdomstolar. Det synes knappast försvarligt att inrätta sådana domstolar för det ringa antal mål som handlägges av poliskollegierna. Det ringa antalet handlagda mål gör vidare att det måste ifrågasättas om det från administrativa synpunkter är befogat att bibehålla ett särskilt prövningsorgan för polisiära disciplin-

förseelser. Med hänsyn till det anförda är jag beredd att ansluta mig till utredningens mening att poliskollegierna bör avskaffas.

I och för sig skulle det måhända ligga närmast till hands att överlämna den disciplinära bestraffning av polispersonal som nu ankommer på poliskollegium åt polischefen eller annan polisiär myndighet, i första hand då länsstyrelsen. De skäl som i samband med tillkomsten av polislagen anfördes till stöd för anordnandet av en särskild disciplinär myndighet för polispersonalen finner jag emellertid alltjämt tala för att den allmänna medborgerliga uppfattningen bör medverka vid bedömandet av en polis-mans tjänsteförseelser av allvarigare art. Från denna synpunkt synes det mig lämpligare att bestraffningsrätten beträffande angivna förseelser tillkommer domstol än att den överlämnas åt polisiär myndighet.

Som jag tidigare antytt kan disciplinstraff åläggas polisman som i tjänsten överskrider sin befogenhet eller åsidosätter vad honom åligger eller eljest visar oförstånd eller oskicklighet eller som i sin enskilda vandel förhåller sig på sådant sätt att aktningen för polistjänsten sättes i fara. Dessa tjänstefel torde ha väsentligen samma innehåll som motsvarande tjänstefel i 25 kap. strafflagen. Ett upphörande av poliskollegiernas bestraffningsrätt utan att denna överlämnas till annat disciplinärt organ synes därför inte medföra någon ändring i fråga om vilka förfaranden av polisman som bör föranleda åtgärd mot honom. Dock finnes inte möjlighet för domstol att såsom är fallet beträffande poliskollegium ålägga varning eller mistning av lön. Denna omständighet torde emellertid vara av ringa betydelse. Jag anser sålunda, att om polischef finner att svårare straff bör utdömas än vad han själv äger ålägga, han bör vidtaga åtgärder för anställande av åtal vid domstol.

Klagan över polischefs beslut i disciplinärende får f. n. fullföljas till poliskollegium och därifrån till regeringsrätten. Om poliskollegierna avskaffas måste alltså klagan över polischefs ifrågasvarande beslut ske i annan ordning. Att härvid såsom föreslagits tillåta fullföljd till allmän domstol synes mig från skilda synpunkter mindre lämpligt. Bl. a. skulle ett sådant fullföljdsförfarande nödvändiggöra en omfattande processuell särlagstiftning. Då här dessutom är fråga om smärre förseelser vill jag förordna att fullföljd mot dessa beslut skall ske i samma ordning som fullföljd över polischefs beslut i allmänhet, nämligen till länsstyrelsen.

En prövning av tjänstefel från polismans sida i enlighet med vad jag nu förordnat synes mig fylla de anspråk man bör ställa på de organ som har att bedöma polismans åtgärder och samtidigt tillgodose polispersonalens förut berörda önskemål. Jag föreslår därför att poliskollegierna avskaffas och att de förfaranden från polismans sida, som polischefen finner förskylla svårare påföljd än vad han äger ålägga, skall prövas av allmän domstol i vanlig ordning. Förslaget föranleder — förutom ändringar i polisreglementet, vilka sker i administrativ ordning — upphävande av bestäm-

melserna i 12 § polislagen om poliskollegium. Vidare medför förslaget vissa formella ändringar i 15 § 1 mom. samt 17 och 20 §§ polislagen.

De föreslagna ändringarna beträffande tjänstetillsättningsförfarandet och den disciplinära bestraffningsrätten torde göra vissa övergångsbestämmelser nödvändiga. Sålunda synes nuvarande regler böra gälla vid tillsättning och entledigande av befattningshavare som avses i polislagen, därest före ikraftträdandet av här föreslagna lagändringar kungörelse utfärdats om ledig tjänst eller vikariatslöneförordnande eller fråga väckts om entledigande, vare sig entledigandet begärts av befattningshavaren själv eller initiativet därtill tagits av annan. Beträffande de föreslagna nya reglerna om disciplinär bestraffning är att märka, att upphörandet av poliskollegiums bestraffningsrätt inte innebär att motsvarande befogenhet överflyttas på domstolen utan denna kommer hädanefter att efter åtal i vanlig ordning pröva de förfaranden, som hittills prövats av poliskollegium. De ärenden som vid ikraftträdandet av de nya bestämmelserna är anhängiga hos poliskollegium torde därför böra slutbehandlas av kollegiet. Jag föreslår att övergångsbestämmelser gives i enlighet med vad jag nu anfört.»

Polisaspirantorganisationen

I propositionen lämnas å s. 25—28 en redogörelse för vissa nu gällande bestämmelser rörande rekryteringen av polispersonal m. m. samt för den huvudsakliga innebörden av det förslag till särskild aspirantorganisation som Kungl. Maj:t framlagt i propositionen nr 88 till innevarande års riksdag. Utskottet får hänvisa till nämnda redogörelse. Förslaget har numera antagits av riksdagen (statsutskottets utlåtande nr 87, riksdagens skrivelse nr 225).

Departementschefen

Föredragande departementschefen anför i den nu behandlade propositionen:

»Den grundläggande fackutbildningen av rekryteringspersonal inom polisväsendet äger f. n. rum i de olika polisdistrikten. Polisaspiranten erhåller en lönegradsplacerad tjänst, som är upptagen i distriktets personalstat, och anlitas för vikariats- och förstärkningstjänstgöring. För polisyrket godkänd person, som inte erhåller en dylik aspiranttjänst men ställt sig till förfogande för tjänstgöring inom polisväsendet, polisrekryt, utnyttjas för vikariats- eller förstärkningstjänstgöring i polisdistrikten och får då ersättning av vederbörande distrikt eller för tjänstgöring vid statspolisavdelning, varvid ersättningen till honom slutligt gäldas av staten. Under tiden för genomgång av konstapelklassen i statens polisskola får polisaspirant oavkortad lön från det polisdistrikt där han är anställd medan polisrekryt erhåller dagarvode av statsmedel.

Generellt bidrag till avlöning av polispersonal, s. k. allmänt statsbidrag, utgår regelmässigt endast till polisdistrikt som består av landsbygd eller helt eller delvis av stad med mindre än 10 000 invånare eller köping. Bidraget utgör enligt 15 § 2 mom. sista stycket polislagen en femtedel av avlöningskostnaden såvitt gäller bl. a. aspiranttjänster. Övriga polisdistrikt erhåller inget som helst bidrag till avlöningar till dessa befattningshavare. Däremot är dessa polisdistrikt, men ej de statsbidragsberättigade, skyldiga att bidra till statens kostnader för arvoden till polisrekryter med en på visst sätt bestämd kvotdel av kostnaden. Denna skyldighet är fastslagen i 8 § femte stycket polislagen.

Enligt vad som föreslås i proposition nr 88 skall utbildningen av polisaspiranter för ett helt rekryteringsområdes behov i fortsättningen ske centralt vid en poliskår, moderkår, inom varje område. Förslaget innebär att alla aspiranter som erfordras för rekryteringsområdets behov skall anställas vid moderkåren och under anställningen där genomgå 10 månaders utbildning. Efter utbildningstidens slut avses aspiranterna komma att efter hand anställas på ordinarie eller extra ordinarie tjänster i områdets polisdistrikt. Den som ej genast får sådan anställning skall användas för vikariats- och förstärkningstjänstgöring i distrikten eller för tjänstgöring vid statspolisen, varvid han efter ett års anställning vid polisväsendet antages som extra poliskonstapel i moderkåren. Av dylik tjänstgöring föranledda avlönings- och andra kostnader skall självfallet vederbörande distrikt respektive staten svara för. Moderkårens polisdistrikt kommer alltså att till följd av centraliseringen av aspirantutbildningen belastas med kostnader för avlöning och andra förmåner åt aspiranterna endast under de 10 månader utbildningen varar. Detta distrikt kommer vidare att få svara för arvoden till handledare för aspiranterna under den praktiska utbildningen av dem och för administrationskostnader. Sist angivna avlönings-, handledar- och administrationskostnader faller f. n. på de polisdistrikt där rekryteringstjänster finnes inrättade. Med hänsyn härtill är det enligt min mening rimligt att dessa distrikt i fortsättningen deltagar i motsvarande kostnader som kommer att belasta moderkårens polisdistrikt. Eftersom aspirantorganisationen skall tillgodose rekryteringsbehovet och behovet av personal för vikariats- och förstärkningstjänstgöring även i de distrikt som f. n. inte har rekryteringstjänster bör också nyssnämnda distrikt bidra till kostnaderna. Fördelningen av kostnaderna på rekryteringsområdets polisdistrikt, moderkårens distrikt inräknat, torde böra ske efter förhållandet mellan å ena sidan antalet polismanstjänster i varje distrikt och å andra sidan antalet polismanstjänster i hela området.

Till följd av det anförda bör i polislagen intagas föreskrifter om skyldighet för polisdistrikt som Kungl. Maj:t bestämmer att anställa polisaspiranter för rekryteringsområdets behov och för övriga distrikt inom området att deltaga i de kostnader som på grund härav åsamkas förstnämnda

distrikt. Jag föreslår att sådana föreskrifter gives i 2 och 8 §§ polislagen. Närmare bestämmelser om indelningen i rekryteringsområden samt fördelningen av kostnaderna och regleringen av dem torde få utfärdas i administrativ ordning.

Enligt den nya aspirantorganisationen kommer alla som antages till polismannabanan att vinna anställning såsom polisaspiranter. Antagning av polisrekryter skall alltså inte längre förekomma. Med hänsyn härtill torde föreskriften i 8 § femte stycket polislagen böra utgå.

De polisdistrikt som för närvarande får allmänt statsbidrag till avlöning av polisaspiranter avses bli bibehållna vid denna förmån. Statsbidraget synes därvid böra utgå å den del av distriktets kostnader för den centrala aspirantutbildningen som utgör avlöningar till aspiranterna. En sådan ordning medför en formell ändring i 15 § 2 mom. sista stycket polislagen, enligt vilken statsbidrag f. n. utgår till kostnaden för avlöning endast till den som är anställd inom vederbörande polisdistrikt. Eftersom så inte blir fallet beträffande andra polisdistrikt än moderkårens i fråga om polisaspiranter som undergår utbildning bör i nyssnämnda stycke göras ett tillägg av innehåll att statsverket bidrager även till polisdistrikts andel i de kostnader för avlöningar åt polisaspiranter som åsamkas moderkårens polisdistrikt.

Polispersonal i polisdistrikt, som åtnjuter allmänt statsbidrag, får användas för polisverksamhet även i andra polisdistrikt såväl inom som utanför länet. Motsvarande gäller för elev vid polisskola som bekostas eller understöds av staten. Annorlunda ställer det sig med polispersonal i distrikt som inte får allmänt statsbidrag. Jag bortser här från stats- och reservpolispersonal. Annan personal i dylikt distrikt får användas i annat distrikt inom länet endast om särskilt behov av tillfällig polisförstärkning uppkommer i visst fall och detta behov dessutom inte kan tillgodoses på annat sätt utan synnerlig olägenhet. Om utomordentliga omständigheter föranleder det får denna personal även eljest användas utanför anställningsområdet. Härför fordras dock Kungl. Maj:ts förordnande.

Den föreslagna centrala aspirantutbildningen torde så gott som undantagslöst komma att äga rum vid poliskåren i stad som inte får allmänt statsbidrag. Som jag nyss sagt får polispersonalen i en sådan stad som regel inte användas för tjänstgöring utanför anställningsområdet. Sedan polisaspiranterna färdigutbildats skall de, med bibehållen placering vid aspirantkåren, normalt användas för vikariats- eller förstärkningstjänstgöring även i andra polisdistrikt inom rekryteringsområdet. Gällande bestämmelser synes inte lägga hinder i vägen härför, då ju aspiranterna anställs för hela rekryteringsområdets behov. Det torde emellertid vara lämpligt att aspiranterna i likhet med polisskoleeleverna kan få användas för polisverksamhet också utanför rekryteringsområdet. Sådant ianspråktagande torde dock böra komma ifråga endast då behov föreligger av tillfällig polis-

förstärkning i visst fall. För att polisaspiranterna skall kunna tagas i anspråk i enlighet med vad jag sist anfört fordras ändring av gällande regler rörande möjlighet att taga i anspråk polispersonalen i icke statsbidragsberättigade distrikt för polisverksamhet utanför det egna distriktet. Stadgande härom torde böra inflyta som ett andra stycke i 7 § 1 mom. polislagen, som avhandlar ifrågavarande möjlighet såvitt angår annan polispersonal än stats- och reservpolispersonal. Beslut om polisaspiranternas tjänstgöring utanför rekryteringsområdet anser jag böra fattas av rekryteringsmyndigheten, som i övrigt avses skola ha tillsynen över aspirant-tjänstgöringen. Det nuvarande andra stycket i 7 § 1 mom., i vilket gällande bestämmelser i förevarande hänseende beträffande polispersonal i icke statsbidragsberättigade polisdistrikt är intagna, bör efter en formell ändring utgöra ett tredje stycke i momentet.

I enlighet med vad jag sålunda anfört har inom inrikesdepartementet upprättats förslag till lag angående ändring i lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om poliväsendet i riket.

De nya bestämmelserna torde böra träda i kraft den 1 januari 1962.»

Utskottet

I propositionen föreslås vissa ändringar i polislagens bestämmelser om tillsättning och entledigande av polismän samt disciplinära åtgärder mot polispersonal. Genom ändringarna avskaffas valförfarandet vid tillsättning av polismän i landsbygdsdistrikt, varjämte ett enhetligt förfarande vid tillsättning och entledigande av polismän åstadkommes för samtliga polisdistrikt. Förslaget innebär vidare att poliskollegierna avskaffas.

Därjämte föreslås vissa ändringar i polislagen som påkallas av ett till riksdagen samtidigt avlämnat, numera antaget förslag till åtgärder för förbättring av rekryteringen till poliväsendet m. m.

Avskaffandet av landskommunernas rätt att välja polismän innebär att det redan nu starkt beskurna kommunala inflytandet inom poliväsendets område ytterligare begränsas. Det torde med visst fog kunna ifrågasättas om en dylik reform bör vidtagas annorledes än i omedelbart samband med ett förstatligande av poliväsendet. Betänkligheter i sådant hänseende har anförts av statskontoret, vars remissyttrande i förevarande del redovisats i propositionen. Utöver vad som framgår av propositionen må här anmärkas, att styrelserna för Svenska landskommunernas förbund och Svenska stadsförbundet i avgivna remissyttranden hävdade, att ingripanden i de nuvarande förhållandena bör ske med största försiktighet i avvaktan på att frågan om huvudmannaskapet för poliväsendet kommer under förnyad prövning. Från landskommunernas sida har härvid framhållits bl. a. att ett förstatligande av poliväsendet är en så brådskande angelägenhet, att

den i högsta grad bör påverka bedömningen av vilka reformer som bör vidtagas under den närmaste framtiden samt att det icke förefaller rationellt att nu, med det kommunala huvudmannskapet som grund, göra ingripanden, vilka kanske relativt snabbt, med staten som huvudman, kommer att framstå som lappverk.

Utskottet har förståelse för den principiella inställning som kommit till uttryck i nämnda remissyttranden. Emellertid har kommunernas valrätt numera förlorat åtskilligt i betydelse, medan under senare tid polispersonalens önskemål om ett enhetligt tillsättningsförfarande gjort sig allt starkare gällande. De föreliggande förslagen är vidare motiverade med de inom polisväsendet på vissa håll rådande rekryteringssvårigheterna. Med hänsyn till nämnda förhållanden anser sig utskottet böra tillstyrka att valförfarandet avskaffas redan nu. Utskottet vill dock i detta sammanhang särskilt understryka, att genom den nu avsedda reformen frågan om polisväsendets förstatligande blir ytterligare aktualiserad.

Kungl. Maj:ts förslag i övrigt har ej givit utskottet anledning till erinran. Under hänvisning till det anförda får utskottet hemställa, att förevarande proposition, nr 89, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 16 maj 1961

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Branting, Per Olofsson, Ferdinand Nilsson, Nyström, Gezelius, Alexanderson, Fagerström och Hilding;

från andra kammaren: fru Gärde Widemar, fru Boman, herrar Östrand, Gustafsson i Borås, fru Löfqvist, herrar Johansson i Dockered, Martinsson och fröken Andersson i Strängnäs.

Reservation

av herrar *Ferdinand Nilsson* och *Johansson* i Dockered, vilka ansett att utskottets utlåtande och hemställen bort erhålla följande lydelse:

»I propositionen föreslås vissa ändringar i polislagens bestämmelser om tillsättning och entledigande av polismän samt disciplinära åtgärder mot polispersonal. Genom ändringarna avskaffas valförfarandet vid tillsättning av polismän i landsbygdsdistrikt, varjämte ett enhetligt förfarande vid tillsättning och entledigande av polismän åstadkommes för samtliga polisdistrikt. Förslaget innebär vidare att poliskollegierna avskaffas.

Därjämte föreslås vissa ändringar i polislagen som påkallas av ett till riksdagen samtidigt avlämnat, numera antaget förslag till åtgärder för förbättring av rekryteringen till polisväsendet m. m.

Avskaffandet av landskommunernas rätt att välja polismän innebär att det redan nu starkt beskurna kommunala inflytandet inom polisväsendets område ytterligare begränsas. Det torde med fog kunna ifrågasättas om en dylik reform bör vidtagas annorledes än i omedelbart samband med ett förstatligande av polisväsendet. Betänkligheter i sådant hänseende har anförts av statskontoret, vars remissyttrande i förevarande del redovisats i propositionen. Utöver vad som framgår av propositionen må här anmärkas, att styrelserna för Svenska landskommunernas förbund och Svenska stadsförbundet i avgivna remissyttranden hävdade, att ingripanden i de nuvarande förhållandena bör ske med största försiktighet i avvaktan på att frågan om huvudmannaskapet för polisväsendet kommer under förnyad prövning. Från landskommunernas sida har härvid framhållits bl. a. att ett förstatligande av polisväsendet är en så brådskande angelägenhet, att den i högsta grad bör påverka bedömningen av vilka reformer som bör vidtagas under den närmaste framtiden samt att det icke förefaller rationellt att nu, med det kommunala huvudmannaskapet som grund, göra ingripanden, vilka kanske relativt snabbt, med staten som huvudman, kommer att framstå som lappverk. Utskottet delar den principiella inställning som kommit till uttryck i nämnda remissyttranden.

Svårigheterna att rekrytera polispersonal har spelat en roll i debatten om polisväsendets förstatligande. Vilka åtgärder som kommer att vidtagas, beröres av pågående utredning. I anledning av i propositionen föreslagna åtgärder beträffande tillsättningen av polispersonal kan erinras om att svårigheterna beträffande rekryteringen kommit till synes främst i vissa städer. På landsbygden har frågan icke varit lika brännande. I propositionen har emellertid föreslagits att på landsbygden införa den i städerna tillämpade tillsättningsmetoden. Då den kommunala valrättens betydelse vid tillsättande av polispersonal i praktiken under senare år modifierats genom samarbete med personalens organisation, reduceras betydelsen i detta av-

seende av ett brådskande genomförande av reformen. Aktuella behov av åtgärder av en art som i propositionen föreslagits synes även i övrigt icke ha påvisats, som skulle motivera att utbryta en väsentlig del av en fråga som ligger under utredning.

Såsom berörts innebär propositionens förslag att kommunernas bestämmanderätt på området beskäres. Detta sker utan att samtidigt frågan om kommunernas kostnader för polisväsendet beröres. Frågan om polisväsendets förstatligande — organisation och kostnader — är nu föremål för omprövning i pågående utredning. Då resultatet av utredningens arbete inom närmaste tid torde föreligga bör enligt utskottets uppfattning utredningens förslag avvaktas innan åtgärder på området vidtages.

Under hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

dels att förevarande proposition, nr 89, måtte av riksdagen avslås,

dels att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om framläggande vid 1962 års riksdag av förslag avseende omorganisation av polisväsendet i riket, varvid kostnaderna härför helt övertages av staten.»